

דף יט.

עין משפט א.

חור"מ סימן מו סעיף לח

לח מה. עדים החתומים על השטר שאמרו הלוה היה קטן באותה שעה, ^ז אינם נאמנים.

* י"א דרך בב' עדים אמרינן נחקרה עדותן בבי"ד, ואין נאמנים לחזור בהם או לפסול השטר, אבל בעד אחד החתום בשטר ^ח יכול לחזור בו שאין בו דין נחקרה עדותו בבי"ד

עין משפט ב.

יו"ד סימן קנז סעיף א

א. כל העבירות שבתורה חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג אם זה בצינעה יעבור ואל יהרג ^ט. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג רשאי ^י אם העכו"ם מתכוון ^כ להעבירו על דת.

ז. מרשב"א והטעם דקימ"ל דאין העדים חותמים אלא א"כ נעשה בגדול מבתרא קנ"ה ע"א, וצריכים העדים הם לבדוק אם גדול ואם לא עשו כן עושים עצמם רשעים ואין אדם משים עצמו רשע. ואינם נאמנים אפי' במיגו שהיו אומרים אין זה כתב ידינו, נתיבות ס"ק ס"ד.

ח. והש"ך השיג על זה דאמרינן נחקרה גם בעד אחד. ובנתיבות כתב דלא אמרינן בעד אחד נחקרה משעת החתימה אלא משעה שבא לבי"ד, ולכן יכול לחזור בו קודם שבא לבי"ד, וע"כ כשהתקיים אצל בי"ד אינו נאמן שוב לחזור בו אפי' שהוא עד אחד.

ט. מימרא דר"י בשום ר"ש בן יהוצדק בסנהדרין דף ע"ד ע"ב. נמנו וגמרו.

י. טור וסמ"ק ורא"ש בפ"ב דע"ז מירשלמי ור"ן בפ"ד דשבת ורי"ו.

כ. אבל אם אינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אסור להחמיר ונקרא חובל בעצמו וצריך לעבור ולא יהרג, כ"כ מרי"ו.

וכתב הב"ח אפי' בפרהסיא אינו רשאי למסור נפש, כיון שאינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אבל מהפרישה משמע דרשאי אם זה בפרהסיא אפי' באינו מתכוון להעבירו על דת. ואם הדור פרוץ והשעה צריכה לכך רשאי אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם לאהבה את ה' ולירא אותו בכל לבם. והב"ח פסק כרמב"ם שכל שדינו שלא יהרג

את הספרים של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477

הגה: ואם יכול להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן כל אשר לו^ל ולא יעבור על לא תעשה.

הגה: בכל מקום שאמרו שכל שבידו למחות ואינו מוחה נתפס באותו עוון, מ"מ בדבר שיש חשש סכנה^מ אינו צריך להוציא ממנו על כך.

א. ב. גם בשאר עבירות^י אם אומרים לו שיעבור או יהרג והוא בפרהסיא, דהיינו שזה בפני עשרה מישראל חייב ליהרג ולא יעבור, אם העכו"ם מכוון להעבירו על דת. אבל אם אינו מכוון אלא להנאתו יעבור ולא יהרג.

ואם זה שעת גזירה על ישראל לבדם, אפי' על רצועת המנעל המיוחדת לישראל^ס יהרג ואל יעבור.

הגה: ודוקא אם רוצים להעבירו במצוות לא תעשה, אבל אם גזרו שלא לקיים מצות עשה אין צריך לקיימה וליהרג.

אם לא שהשעה צריכה לכך ורוצה ליהרג ולקיימה, הרשות בידו.

א. ג. בע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אפי' בצינעה ושלא בשעת הגזירה

ולעבור ונהרג הרי זה מתחייב בנפשו ויש חולקים, והכל לפי הענין והשעה. ש"ך ס"ק א'. ועיין בשו"ת ברכה של החיד"א מה שהשיג על הש"ך, והעלה דרבא פליג על אביי שם וס"ל דלא מהני קרקע עולם לפרהסיא ואסתר שאני דהנאת עצמן היה ע"ש.

ל. כ"כ הר"ן בפ' לולב הגזול ורשב"א וראב"ד וריב"ש בסי' שפ"ז.

אבל במצות עשה אפי' מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש מנכסיו. ש"ך ס"ק ג'. ואם יש סכנת אבר צ"ע אם זה דומה לממון וצריך לתת להם להוציא לו האבר ולא יעבור על לא תעשה או שזה דומה לנפשות, וסיים דנראה לקולא ע"ש.

מ. מימרא דר"י שם בסנהדרין, וכרבא שם, וגם מימרא דר"י שם.

נ. וא"צ בפניהם ממש אלא כל שיודעים מהעבירה, והכי מוכח בגמ' מאסתר. ש"ך ס"ק ד'.

ס. היינו שלישאליים היו נוהגים ברצועות נעליים שלא כדרך העכו"ם כגון שיש צד יהדות בדבר כגון דשל העכו"ם אדומות ושל הישראלים שחורות.

את הספרים של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477

ואפי' אין העכו"ם מכוון להעבירו על דת אלא להנאתו ^ע, הרי זה יהרג ולא יעבור.

הגה: ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה, כמו שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג, אבל אם אונסים לאשה מישראל לבא עליה או שרוצים להשליך ישראל על תינוק להרגו ^פ או שהוא כבר מוקשה ורוצים לאנס אותו לערוה בזה א"צ ליהרג ^צ.

הגה: כל איסור ע"ז ועריות ושפיכות דמים אע"פ שאין בו מיתה רק לאו בעלמא ^ק צריך ליהרג ולא יעבור, אבל על לאו דלפני עוור לא תתן מכשול יעבור עליו ^י ולא יהרג.

הגה: עכו"ם הבא על בת ישראל פנויה ^ש אינו בכלל גילוי עריות.

הגה: עכו"ם שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו, לא יתנו להם אחד מהם אלא אם יחדוהו ואמרו להם תנו לנו פלוני ^ת. וי"א דאפי' ביחדוהו אין למוסרו, אא"כ חייב מיתה ^א.

ע. מימרא דרב, ומשום חומר עצמן ע"כ בכל ענין אסור, וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן, וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

פ. ובע"ז כגון שכפפו קומתו להשתחות לע"ז. ש"ך ס"ק ח' מהרא"ש.

צ. אא"כ הוי בפרהסיא, כ"כ רי"ו. אבל הש"ך השיג עליו וכתב דאפי' בפרהסיא א"צ ליהרג. ש"ך ס"ק ט'.

ק. משמע דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ולא יהרג ופשוט הוא. ש"ך ס"ק י'.

ר. ר"ן בפ' כל שעה ובפ' בן סורר ומורה, וכגון שאנסו לישראל להשאל דבר מה לע"ז וכיוצא בזה. ט"ז ס"ק ה'.

ש. ודוקא פנויה, אבל א"א גילוי עריות ממש הוא, ולפ"ז צ"ל דאסתר פנוי' היתה, ובפנוי' אפי' עושה מעשה שהביאה הערוה עליה אינה בכלל עריות, אבל ישראל הבא על עכו"ם בכלל עריות הוא דיהרג ואל יעבור, והיינו דוקא בפרהסיא אבל בנ"י כתב אפי' בצינעה יהרג ולא יעבור. ועיין באבן העזר סי' ט"ו וט"ז איזהו גילוי עריות. ש"ך ס"ק י"ב.

ת. ממשנה פ' ח' דתרומות, והרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה.

א. ב"י בשם רש"י והר"ן כשבע בן בכרי, וכתב הרמב"ם ומ"מ אין מורין להם כן לכתחילה, ופי' הט"ז אלא יניחו הדבר להמון עם וכמו שירצו יעשו, ואע"ג דשבע בן

את הספרים של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל,
ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477

הגה: נשים שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה, אפי' יטמאו כולם ב לא ימסרו נפש אחת מישראל.

הגה: כל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור, אם עבר ולא נהרג אע"פ שחלל את ה' מ"מ נקרא אנוס ופטור.

ודוקא שלא יכל לברוח א אבל אם יכל לברוח מהם ואינו עושה הרי הוא ככלב השב על קיאו ונקרא עובר במזיד.

עין משפט ג. חו"מ סימן מו סעיף א

א. המוציא שטר חוב על חבירו ד כל זמן שלא נתקיים, יכול לטעון הלוה מזוייף הוא ומעולם לא צויתי לכותבו, ואפי' מודה שכתבו ה

בכרי לא היה חייב מיתה ע"פ דין תורה אלא ע"פ חק המלכות שמרד בדוד, מ"מ מוסרין אותו אם יחדוהו ומזה נלמד לזמנינו דמי שפושע ומורד במלכות מוסרין אותו, ומן הראוי למסור אותו אפי' לא יחדוהו. וה"ה אם היה עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה לכלל, פשיטא שמוסרין אותו כיון שהוא רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים, אבל צריך לחזור על צדדי היתר לפני שמוסרים אותו, וכשיש איסור למוסרו, גם לממון או לבית אסורים אסור. דכיון שנפל בידם אין מרחמין עליו. ט"ז ס"ק ח'. ובברכי יוסף העלה דהלכה כדעה זו.

ב. כ"כ הב"י בשם הר"ן, ואם יחדו אשה אחת ימסרו אותה, אבל לדעה השני' ברמ"א רק בחייבת מיתה ימסרו אותה.

מ"מ אם אמרו תנו לנו אשה פלונית ונטמא אותה ואם לאו נהרוג כולכם, בזה מותר לתת להם האשה שיחדו, דאין מעשה מצד האשה ואינה בכלל גילוי עריות ואינה בכלל תיהרג ולא תעבור וע"כ מוסרין אותה. ט"ז ס"ק ט'.

ג. ואף שתחילתן באונס, כמ"ש בכתובות נ"א ע"ב מהריב"ש. וכ"כ הב"י בשם הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

ד. כתובות ט' ע"א כרב נחמן

ה. רמב"ם בפ' י"ד ממלוה וכתב ה"ה מחלוקת התנאים והאמוראים בהרבה מקומות בש"ס ובבבבא קנ"ד ע"א, וכדברי הרמב"ם פירושו רוב המפרשים וכן דעת הרמב"ן והרשב"א וה"ה.

יכול לטעון פרעתיו או י' אמנה הוא או כתבתיו ללות ועדיין לא לויתי ז', מיגו שלא היו דברים מעולם, ונשבע היסת ונפטר ואם קיימו אח"כ המלוה בבי"ד הרי זה ח' כשאר שטרות.

הו"מ סימן פב סעיף א

א. מלוה שהוציא שטר שאינו מקויים, ואינו מוצא עדים לקיימו, והלוה מודה שכתבו אלא שטוען פרעתי, נאמן ט', ואפי' אם כתוב בו נאמנות י' אינו מועיל, וה"ה אם טוען אמנה כ' או כתבתי ללות ולא לויתי, או על תנאי נעשה ולא נתקיים התנאי, או קטן הייתי כשנכתב השטר, בכל אלו הטענות המבטלות השטר נאמן ל'. ואם אח"כ ימצא המלוה

ו. היינו שהכנתי אותו שאם אצטרך ללות ילוה לי בו, והאמנתי שלא יתבעני בו כל זמן שלא אלוה סמ"ע מב"י. ועיין בס"י ל"ז דאין העדים נאמנים לומר אמנה משום דעולה הוא, ואין אדם משים עצמו רשע.

ז. פ"י לא מסרתיהו בידו אלא ממני נפל ומצאו. ובכתב ללות ולא לוה, אפי' העדים נאמנים דאין משימין עצמם רשעים שיכולים לומר בהיתר חתמנו, דדעתו היה ללות מיד אלא שאח"כ הייתה איזה סיבה שלא הלוה לו כ"כ הסמ"ע ס"ק א'. ועיין בפעמוני זהב שהוכיח דיכול להשביעו ויהיה השטר בידו אולי ימצא לו קיום.

ח. ולא הוחזק כפרן כשטען כתבתי ללות ולא לויתי כי אע"פ שנתקיים יכול להיות האמת כדבריו של הלוה. נתיבות ס"ק ב'.

ט. כתובות י"ט ע"א פלוגתא דרבנן ור"מ ודאמוראי, ופסק הרי"ף במציעא כרבנן וכרב נחמן דסוברים מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ד ממלוה הלכה ה'.

י. מיגו דיכול לומר מזוייף הוא עם הנאמנות שבו, סמ"ע ס"ק ב', ודוקא כשאמר תוכ"ד, אבל אם לאחר כ"ד אמר פרוע או אמנה אינו נאמן דמיגו למפרע לא אמרינן, כ"כ הט"ז.

כ. ואפי' אומר שהעדים ידעו שזה אמנה ועושה אותם רשעים בכך, כיון שאינו עושה אותם לפסולים נאמן במיגו דמזוייף, אבל העדים עצמם אינם נאמנים במיגו גם במקום שעושים עצמם רשעים, כ"כ הש"ך בס"ק ב'. ונתיבות ס"ק ב' בחידושים.

ל. ואע"ג דבסוף סי' מ"ו פסק בעדים שאומרים אמנה היו דברינו או קטנים היינו אין נאמנים מטעם שהם רשעים, היינו כשהם עצמן אומרים כן דאין אדם משים עצמו רשע ופלגינן דיבוריהו, אבל כשהלוה אומר כן וא"א לקיים השטר ואין עדים לפנינו שאומרים

עדים לקיים השטר בבית דין הרי הוא כשאר שטרות וגובה בו ^מ.

הגה: ב. טען שהשטר מזוייף ואח"כ הביא המלוה עדים לקיימו ואמר הלוה פרוע, י"א דהוחזק כפרן ^י ואינו נאמן אחר שאמר מזוייף, וכאילו אמר לא לויתי שאינו נאמן אח"כ לומר פרעתי, וי"א דנאמן לומר פרעתי ^ס, שהרי לא כפר בהלוואה רק שאמר השטר מזוייף, ורצה לומר שיקיימו ואח"כ ידון עמו.

עין משפט ד. חו"מ סימן מז סעיף א

א. שטר שביד המלוה, ואומר עליו שהוא ^ע אמנה או פרוע, ^פ אם המלוה חייב לאחרים ^ז ואין לו ממה לפרוע אלא מזה השטר וכתוב

כתב ידינו הוא זה, נאמן הלוה במיגו דמזוייף. ולפ"ז אם יבואו עדים ויאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אמנה הוא, נתקיים בכך השטר, כ"כ הש"ך בס"ק ב'.
ומ"מ הלוה צריך לישבע, ואינו יכול לומר לא אשבע עד שתקרא השטר, ש"ך ס"ק ד'.
מ. ואפי' מלקוחות שקנו אחרי שנשבע, סמ"ע ס"ק נ"ה דמ"מ הלוה חייב לישבע עם טענתו לפני הקיום שזה אמנה וכדומה, וכמו שכתב הש"ך בס"ק ד'.
נ. נ"י בבתרא וכתב שם שאינו נאמן גם להביא עדים שפרעו אחרי שהוחזק כפרן.
ס. תשובת הרשב"א ח"ג סי' פ"ו וכתב הסמ"ע דאם אמר להד"ם לכו"ע הוי כאומר לא פרעתי סמ"ע ס"ק ז'.
ע. כתובות י"ט ע"א, או שהוא פרוע, דאפי' מכר שטר אינו נאמן לומר פרוע.
פ. כדמפרש לה אביי שם, ובאין לו לפרוע דאם יש לו אינו טורף משטר זה דהוי כמשעבדי שאין גובה במקום שיש בני חורין, ש"ך.
צ. כתב הב"ח דה"ה אם הוא גבר אלים כדלקמן בסי' קכ"ו סעיף י"ד. והש"ך השיג דוקא שם שהרשהו במעמד שלושתן.

ב. נאמנות, והשטר י' הוחזק בבי"ד או שהשטר ביד שלישי, אינו נאמן המלוה כיון שהוא ש' חב לאחרים, ואפי' אם לא נודע לנו שהוא חייב לאחרים בשעת הודאתו אלא אח"כ.

א. ב. אחר שאמר המלוה שטר אמנה הוא, הלך ופרע לבעל חובו, ה' ואח"כ בא לגבות השטר מהלוה, אז רואים אם כשבעל חובו בא לגבות ממנו משטר זה אמר שהוא אמנה, ודאי כוונתו לדחותו, וחוזר וגובה בו הוא מהלוה. אבל אם מעצמו בלי תביעת בעל חובו הודה ששטר אמנה הוא זה, אינו חוזר וגובה בו.

חור"מ סימן פו סעיף א

עין משפט ה.

א. לוי שחייב מנה לשמעון, ושמעון חייב מנה לראובן, מוצאים מלוי

ק. והש"ך הסיק דאפי' אין בו נאמנות, ואין המלוה רוצה לישבע השטר בתוקפו דשיעבודא דאורייתא, ואפי' עד אחד מעיד שהוא פרוע לא מהני. והסמ"ע כתב דאם אין בו נאמנות, נאמן אף במקום שחב לאחרים כיון שאינו יכול לגבות בו אלא בשבועה, והרי אומר שהוא פרוע.

ר. כ"כ הרא"ש, דאי לאו הכי נאמן במיגו שהיה מצניע השטר ולא היה מראהו, ועיין בריש סי' צ"ד. אבל הרמב"ן וה"ה ס"ל דאפי' לא הוחזק השטר בבי"ד, אינו נאמן במיגו שהיה מסתיר השטר, דהוי מיגו נגד חזקה, דכל מה שתחת יד האדם שלו. והש"ך הסיק דהך חזקה, דכל מה שתחת יד האדם שלו, זה דוקא במעות ובמטלטלין, אבל בשטר חוב כיון שהמעות נמצאים אצל הלוה אין זו חזקה, ונאמן במיגו שלא היה מראה השטר. נתיבות ס"ק ג'. וכך העלה התומים להלכה.

ש. אפי' אם גם הוא מפסיד, כגון שהשטר כתוב בו מאתיים והחוב לאחרים הוא מאה, אינו נאמן. והוא מהרא"ש.

ואינו נאמן גם במיגו דאם היה רוצה היה מוחל, דאיכא שיעבודא דר"נ וא"י למחול. ואפי' אם בשעת הודאתו היו לו נכסים, מ"מ כיון דמשתעבד מדר"נ אפי' ביש לו נכסים, אינו נאמן כשאין לו עתה נכסים לטעון ולחוב לאחרים. נתיבות ס"ק ד' ה'. מהש"ך.

ת. רא"ש בשם רבינו יונה.

את הספרים של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל,
ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477

המנה ונותנים אותו לראובן א, בין אם נתחייב לוי לשמעון בשעה שלוח מראובן, בין נתחייב לו אחרי זה ב, ואין חילוק בין מלוה בשטר ג למלוה בע"פ, אלא כיון ששני הלווים מודים כל אחד למלוה שלו, מוצאים מלוי ונותנים לראובן, ובכל ענין שיתחייב לוי לשמעון ד בין דרך הלואה, או דרך מקח וממכר, או שכירות. וזהו דין שעבודא דרבי נתן.

הגה: ב. ראובן שיש בידו משכון מהגוי, והגוי חייב לשמעון, י"א ה שיכול

א. טור ורבי נתן בברייתא בכתובות י"ט ע"א ובכמה מקומות בש"ס. והוכיחו התוס' בגיטין ל"ז ע"א ד"ה מדרכי נתן מפלוגתא דאביי ורבא בפסחים ל"א ע"א דהלכה כרבי נתן, וכן פסק הרמב"ם בפ"ב ממלוה הלכה ו'.

ב. כתב הש"ך בס"ק א' דלא כדעת הר"י אור זרוע המובא בהגהות אשרי פרק שור שנגח שמחלק בזה, והביאו הב"י כאן, וכן נראה עיקר וכן פסק המהרש"ל בפ"ד דקמא.

ג. כ"כ בעה"ת בשער נ"א ח"א ס"ה.

ד. בדרך הלואה מרבי נתן עצמו בכתובות י"ט ע"א, ובדרך מקח וממכר מפסחים ל"א ע"א, ובדרך שכירות מקידושין ט"ו ע"א. וכתב בהגהות אשרי פ' ד' וה' דדין דרבי נתן שייך נמי בחוב של הלואה, ובמפקיד ונפקד, ובניזק, ובשכירות ובגזול ונגזל, ואין חילוק אם שניהם הלואה או אחד פקדון והשני שאר חוב ובכל תביעות שבעולם שייך דין זה, וגם דינא דגרמי לרמב"ן דהוי דאורייתא שייך דינא דרבי נתן, וא"כ אף במוסר מוצאין מדר' נתן. והש"ך הסיק דאפי' דינא דגרמי מדרבנן מוצאין ממנו מדר' נתן כיון שחייב לו מדרבנן וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, אף דהוי קנסא היכא דמצינן לגבות ממנו גובים, ולא מצינו בשום מקום בש"ס ופוסקים לחלק בדר' נתן בחוב שהוא מדרבנן, ש"ך ס"ק ב'.

ובנתיבות בחידושים ס"ק א' הביא מאו"ת שבדבר שנותנים לו בתורת צדקה לא שייך דינא דרבי נתן, ואפי' הגיע ליד הלואה אין המלוה יכול לטרוף מהן, דאין בזה משום שיעבוד נכסים, אבל מ"מ החיוב מוטל עליו לשלם מכל מה שהגיע לידו אם יש בידו יותר מכדי סידור בעל חוב. ועיין עוד בש"ך ס"ק ג' בשם הרמב"ם ממתנות עניים בפ"ו, ועיין בסי' צ"ט סעיף ד' בהגה"ה.

ה. תשובת מהרי"ל סי' קפ"ח. והוא שאין לחוש שיבא היזק לראובן מזה. סמ"ע ס"ק ג'.

שמעון לפדות המשכון מראובן ונותן לו קרן וריבית שעלה עליו^י, וגובה את חובו מן המותר במשכון, והכריע הרמ"א דכן נראה דמאחר שאין לגוי לפרוע בענין אחר יש לשמעון כל זכויות הגוי, ואע"פ שיש מי שחולק^ז בזה נראה לדון כן.

דף יט:

עין משפט א. חו"מ סימן מז סעיף לו
עיין לעיל דף יח: עין משפט א.ב.ג.

עין משפט ב. חו"מ סימן נז סעיף א

א. אסור לאדם^ח להשהות שטר פרוע או^ט שנמחל שיעבודו, בתוך ביתו. ואם אינו רוצה להחזיר השטר הפרוע, ראוי לנדותו עד שיחזירנו. ואינו יכול לעכב השטר בשביל שכר הסופר.
אבל מותר להשהות שטר של מנה שנפרע ממנו חמשים, ובלבד שיכתוב לו^כ שובר בפני עצמו וימסרנו ביד הלוח, או יכתוב שובר ע"ג השטר על מה שנפרע.

ו. והש"ך בס"ק ד' כתב דאם הלוח על שנה ובא לפדות תוך שנה צריך ליתן לו ריבית של כל השנה. וכך הוכיח מסי' ע"ב סעיף מ' ומתשובת הרשב"א שהביא הב"י בסי' ק"ד. ועיין בסי' קצ"ד סעיף ב' בהרמ"א.
ז. והוא הרשב"א בתשובה ח"ז סי' קי"ג.
ח. מכתובות י"ט ע"ב מימרא דריב"ל דכתיב "אל תשכן באהליך עולה", שמא יחזור ויתבענו בו.
ט. היינו דנמחל שיעבוד הקרקעות, ואפי' עדיין לא נפרע, ויכול ליפרע מבני חורין, אסור להשהותו שמא יבוא לגבות בו ממשעבדי. והש"ך כתב לחלוק דבכה"ג מותר, והאיסור רק בנמחל לגמרי, ועיין בנתיבות ס"ק א'.
י. ובמקום שהלוח נותן שכר הסופר צריך להחזיר לו ששלו הוא, אבל במקום שאין הלוח נותן שכר הסופר א"צ להחזירו כלל, ובלבד שיקרענו. שם בסמ"ע ס"ק ה'.
כ. ולדעת הש"ך גם בלי שובר אין איסור להשהותו שהרי יש לו שייכות בשטר זה. ועיין בתרא ק"ע ע"ב.

עין משפט ג.

יו"ד סימן רעט פעיף א

א. א. ספר תורה שאינו מוגה אסור להשהותו^ל יותר משלושים יום, אלא יתקנו או יגנוז.

הגה: ה"ה לשאר ספרים^מ, ואין להגיה שום ספר ע"פ הסברא^י כי אם בראייה ברורה.

עין משפט ד.ה.ו.ז.ז.

חז"מ סימן מו פעיף לו

עיינ לעיל דף יח: עין משפט א.ב.ג.

ל. מימרא דרב אמי בכתובות דף י"ט, ודוקא שאין לו ס"ת אחר שיכול לקרוא בו ויש חשש שיקרא בזה, אבל אם יש ס"ת אחר ולס"ת זה אינו צריך אין איסור להשהותו, וע"ז סמכו הסופרים שמהיין ה' או ו' חודשים ויותר בלא הגהה, משום שעשויים למכור ולא לקרות בהם, ועוד כשלא תפור רק עשוי יריעות אין דרך לקרות בו. קול יעקב אות א'.

מ. כ"כ רש"י וב"י בשם הגהות מיימונ' ורי"ו. וספרים אחרים היינו נביאים וכתובים או תלמוד ופירושיהם המפרשים דיני התורה ומצותיה, ב"י.

נ. אלא מניח הגירסא הראשונה כמות שהיא והוא יגיה עליה מסברתו מה שנראה לו. קול יעקב אות ה'.

את הספרים של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477